



Co można znaleźć o przodku w teczce studenckiej z okresu międzywojennego

Jeżeli nasz przodek studiował w okresie międzywojennym, to warto sprawdzić, czy nie zachowała się jegoteczka. Jeżeli jeszcze był ladaco, rozrabiaką albo pogubioną duszą studencką, lekkoduchem, czy po prostu zdarzało mu się zmieniać zdanie, to mamy szczęście – jego dokumentacja studencka może być nieco bogatsza niż wzorowego żaka. A gdyby jeszcze zdarzyło się tak, że nie rozliczył się z uczelnią, to może w jego teczce będzie coś więcej?

Sposób prowadzenia współczesnej dokumentacji przebiegu studiów reguluje Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 14 września 2011 roku w sprawie dokumentacji przebiegu studiów z późniejszymi zmianami¹. Zasady pozostały te same. Również kiedyś, po zakończeniu nauki, student miał prawo do odebrania dokumentów niezbędnych podczas rekrutacji na studia, np. świadectwa dojrzałości. Żeby je otrzymać, każdy student, kończąc naukę, miał obowiązek rozliczyć się z uczelnią. Dotyczyło to nie tylko tych, którzy studia ukończyli, ale i studentów, którzy przerwali naukę z różnych przyczyn, niekoniecznie ze względu na niewystarczające wyniki. Rzecz w tym, że nie wszyscy mogli albo chcieli dopełnić tych formalności.

W okresie międzywojennym ze względu na wysokie koszty nauki tylko niewielki procent młodzieży studiował, a studia wyższe miały charakter elitarny. W II Rzeczypospolitej, w 1922 roku istniało 17 szkół wyższych², jednak gospodarka potrzebowała nowych, wykwalifikowanych kadr, stąd w roku akademickim 1937/1938 w Polsce działały już 32 uczelnie, w tym 11 w Warszawie³. Dzisiaj, gdy studentów jest wielokrotnie więcej, funkcjonują 434 uczelnie (dane w roku akademickim 2014/2015)⁴.

Organizacja szkół akademickich w II Rzeczypospolitej opierała się na zasadach autonomii (samorządności) i określona była przez ustawy o szkołach akademickich z 1920 roku, a następnie z 1933 roku. Szkoły wyższe dzieliły się na akademickie (posiadające prawo nadawania stopni naukowych) i nieakademickie. Szkolnictwo wyższe podporządkowane było Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Pisząc o dokumentacji przebiegu studiów, warto wspomnieć o kancelarii szkoły wyższej. Niegdyś kancelarie pełniły po części funkcję dzisiejszych dziekanatów

¹ Internetowy System Aktów Prawnych, <http://isap.sejm.gov.pl> (dostęp: 21.05.2016).

² J. Bardoch, B. Leśnodorski, M. Pietrzak, *Historia państwa i prawa*, Warszawa 1985, s. 473.

³ *Słownik historii Polski*, Warszawa 1973, s. 507.

⁴ Główny Urząd Statystyczny, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 21.05.2016).

– zajmowały się kompleksową obsługą studenta w pełnym zakresie administracyjno-biurowym. Kancelaria szkoły wyższej została ukształtowana na gruncie XIX-wiecznej kancelarii akt spraw, którą wprowadzono przez państwa zaborcze na ziemiach polskich. W okresie zaborów system ten realizowany był w trzech wersjach: tzw. pruskiej, rosyjskiej i austriackiej (w II Rzeczypospolitej stopniowo został ujednoczony). Nowo powstałe szkoły wyższe wypracowywały swoje własne standardy kancelaryjne. Różnice organizacyjne powodowały podobny, lecz nieco inny obieg dokumentów w każdej z nich. Formularze, które wypełniał kandydat na studia i student, różniły się stopniem szczegółowości w różnych uczelniach. Akta spraw zakończonych przekazywano do archiwum.

I tak Archiwum Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu (dalej: UEP) posiada w swoim zasobieteczki studenckie studentów Wyższej Szkoły Handlowej. Wydawać by się mogło, że typowa dokumentacja przebiegu studiów nie zawiera wielu cennych – z genealogicznego punktu widzenia – szczegółów. Nic bardziej mylnego.

Tradycje dzisiejszego Uniwersytetu Ekonomicznego sięgają 1926 roku (w tym roku Uczelnia obchodzi swój jubileusz). Uczelnia powstała staraniem kupiectwa, zorganizowanego przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. 12 października 1926 roku odbyła się pierwsza uroczysta inauguracja roku akademickiego Wyższej Szkoły Handlowej⁵, która później jeszcze kilkakrotnie zmieniała nazwę, by w końcu w 2008 roku stać się Uniwersytetem Ekonomicznym w Poznaniu. Rok 2016 jest też swoistym jubileuszem dla archiwum tej Uczelni, bowiem 50 lat temu, w 1966 roku, zatrudniono pierwszą osobę na stanowisku archiwisty, która zajmowała się tylko sprawami archiwum. Wcześniej obsługa archiwum wchodziła w zakres obowiązków personelu kancelaryjnego.

Tak jak wszystkie archiwa uczelniane, Archiwum UEP (zgodnie z obowiązującymi przepisami) gromadzi, przechowuje, opracowuje i udostępnia materiały archiwalne i dokumentację niearchiwalną wytworzone przez uczelnię. Jest archiwum zakładowym, archiwum historycznym – gromadzącym archiwalia od początku istnienia, i równocześnie archiwum bieżącym – gromadzącym dokumentację o czasowym znaczeniu praktycznym.

Na zasób Archiwum UEP składają się akta wytworzone w toku działalności:

- Wyższej Szkoły Handlowej (lata 1926–1938),
- Akademii Handlowej (lata 1938–1950),
- Wyższej Szkoły Ekonomicznej (lata 1950–1974),
- Akademii Ekonomicznej (lata 1974–2008)
- Uniwersytetu Ekonomicznego (od 2008 roku).

Podobnie jak w przypadku innych archiwów uczelnianych, większość jej zasobu stanowią akta osobowe, są to przede wszystkimteczki studenckie.

Dokumentacja przebiegu studiów poszczególnych studentów z okresu międzywojennego w zasobie Archiwum Uniwersytetu Ekonomicznego zachowała się niestety tylko częściowo. Teczki studenckie osób, które ukończyły studia w Wyższej Szkole Handlowej (dalej: WSH), najprawdopodobniej uległy zniszczeniu na skutek działań wojennych. Zachowały sięteczki tylko tych, którzy studia z różnych przyczyn przerwali. Czy wszystkie? Nie wiadomo. Wybuch II wojny światowej spowodował brak możliwości rozliczenia się niektórych studentów, tylko niektórzy po wojnie kontynuowali naukę na tej uczelni.

W częściteczek zachowały się dokumenty związane z przyjęciem na studia: świadectwa dojrzałości, kopie metryk urodzenia, niekiedy zdjęcia. Studenci WSH na każdy rok akademicki wypełniali także dość szczegółowe formularze: kartę wpisaną i kartę indywidualną dla słuchaczy szkół wyższych. Można w nich znaleźć m.in. takie informacje, jak: zawód rodziców, wyznanie czy stan cywilny. W karcie indywidualnej podawano corocznie nawet adres zamieszkania podczas studiów. Formularze te stanowią bogate źródło informacji o studencie i jego rodzinie.

W jaki sposób można skorzystać z zasobu Archiwum UEP? Udostępnianie zasobu Archiwum UEP dla celów naukowo-badawczych lub innych (np. genealogicznych) odbywa się po wyrażeniu pisemnej zgody przez rektora na podaniu, w którym należy określić cel i zakres poszukiwań. W przypadku wniosku dotyczącego udostępnienia dokumentacji w celach naukowych składanego przez studenta, doktoranta lub inną osobę niebędącą samodzielnym pracownikiem naukowym należy dołączyć zaświadczenie o prowadzonych badaniach wystawione przez właściwą uczelnię lub instytucję nadzorującą prowadzenie badań naukowych.

Typowateczka przebiegu studiów dokumentuje przede wszystkim sukcesy i porażki w nauce podczas studiów. Obecnie panuje coraz większa unifikacja formularzy i zastąpienie życiorysów

⁵ *Akademia Ekonomiczna Poznaniu 1926–1976*, red. Z. Zakrzewski, Warszawa – Poznań 1976, s. 45.

sformalizowanymi CV, jednak nie zawsze tak było. Z punktu widzenia genealogicznego najistotniejsze są te dane, które podaje kandydat, starając się o przyjęcie na studia. Dawne formularze, podania na studia i życiorysy nie dość, że były dość szczegółowe, to zwykle jeszcze pisane odręcznie przez kandydata.

Teczki studenckie mogą być kopalnią wiedzy o przodkach, naprowadzić nas na nowy trop w poszukiwaniach czy rozjaśnić jakiś mało znany fakt z życia.

Poznańskie archiwa uczelniane, które posiadają w swoim zasobie dokumentację przebiegu studiów z okresu dwudziestolecia międzywojennego, to:

- Archiwum Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego
e-mail: archiwum@amuz.edu.pl
tel.: 61 856 89 41
ul. Święty Marcin 86
61-808 Poznań
- Archiwum Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu
e-mail: archiwum@awf.poznan.pl
tel.: 61 835 54 64, 61 835 50 73
Budynek Biblioteki Głównej, pok. 104
ul. Droga Dębińska 10 C
61-555 Poznań
- Archiwum Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu
e-mail: donata.brzakowska@uap.edu.pl
al. Marcinkowskiego 29
60-967 Poznań
- Archiwum Politechniki Poznańskiej
tel.: 61 665 28 59, 61 665 28 60
ul. św. Rocha 11
61-142 Poznań
- Archiwum Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu
e-mail: m.wstawska@ue.poznan.pl
tel.: 61 865 27 42
ul. Andrzejewskiego 11/17
60-119 Poznań
adres do korespondencji:
al. Niepodległości 10, 61-875 Poznań
- Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
e-mail: archiwum@amu.edu.pl
tel.: 61 829 63 81
ul. Umultowska 85a
61-614 Poznań
- Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu
tel.: 61 854 62 61, 61 854 74 20
fax ogólnouczelniany: 61 852 04 55
ul. Fredry 10
61-701 Poznań
- Archiwum Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
e-mail: au@up.poznan.pl
tel.: 61 846 65 61, 61 846 65 62
ul. Piątkowska 94 D
60-646 Poznań

